
INGEBOEKT

Beeldenstorm in medialand

Marcel Janssens e.a. Beeldenstorm in medialand, Leuven, Davidsfonds, 1987, 124 pp.

Zoals reeds in VONK 1988/2 aangekondigd werd, heeft ook het Davidsfonds een bundel essays gepubliceerd rond het thema „media”. Deze publicatie is echter ruimer dan het toen besproken „Schermen met de realiteit” van Dietze en Klinkenberg of Postmans „Wij amuseren ons kapot”, die enkel over de beeldbuiscultuur gingen. Hier komen ook de film, het boek en de pers ter sprake. Het gaat om zeven essays die m.i. uiteenvallen in twee strekkingen: enerzijds gedocumenteerde, opiniërende teksten; anderzijds de obligate woorddiensten aan bepaalde Vlaamse kringen.

Ik begin bij de laatste categorie.

Secretaris-generaal Norbert D'hulst breekt in zijn artikel een lans voor een meer bewuste deelname van het publiek aan het mediagebeuren. Hij volgt een tijd lang de redenering van Marshall McLuhan die waarschuwt voor de innemende invloed van de media op het publiek. Als mijn geheugen mij niet bedriegt, had McLuhan het vooral over de impliciete kwaliteiten van het *medium zelf* die de boodschap ondergeschikt maken en niet zozeer over de invloed die de *mediamakers* uitoefenen. De interpretatie van deze auteur van „The medium is the massage” is echter grondig anders. Tussentitels als „BRT heeft een kapitaal aan goodwill verspild” en „Van de BRT-regen in de RTL-drop?” laten weinig aan de verbeelding over.

Kris Rogiers beschrijft in „Machtsgreep van de Franstalige Mediagroepen” de opgangzijnde machtsgreep van de Franstalige mediagroepen in de Vlaamse commerciële televisie. We leren hieruit vooral dat Waalse politici die Nederlands praten wolven in schapevacht zijn. Indien dit scenario - in zuivere detectiveverhaalstijl geschreven - zich inderdaad voordoet en succes zou kennen, lijkt het me duidelijk wie met de vinger moet gewezen worden. Ik vrees echter dat het communautaire paard weer eens voor de commerciële kar wordt gespannen. Kris Rogiers is beheerder van de Vlaamse Beeldindustrie n.v.

Joz van Liempt schetst in „Film tussen kunst en koopwaar” een best interessant overzicht van de geschiedenis van de bioscoop- en T.V. -film. Voor hem loopt de geschiedenis van de Vlaamse film jammer genoeg verder dan 1970. Want dan worden er professionele films gemaakt die zich „allemaal in een marginaal milieu afspelen, en veeleer een aaneenschakeling van toestanden (met nogal wat sex en geweld) dan een verhaal brengen” (blz. 87). Amerikanisering troef, dus.

Helemaal mooi wordt het als Marcel van Nieuwenborgh, redacteur van Vlaanderens kwaliteitskrant, van leer trekt tegen de „dubbelzinnigheid van de opiniewaai”. Eigenlijk pleit de auteur voor het opdoeken van de „overbodige” pers omdat volgens hem de opiniewaaier gewaarborgd wordt door de onafhankelijkheid van de individuele journalist en dus geen verschillende strekkingen behoeft.

In elf bladzijden weet de auteur het mediagedachtengoed nog te verrijken met hoogstaande overpeinzingen als: kritische journalistiek is niets anders dan narcistische journalistiek; „Is de belastingbetaler die een krant koopt, verplicht een tweede, die hij niet koopt, ook mee te betalen?” (blz. 60 - wat moet de belastingbetaler die géén krant koopt?); de verhouding tussen regeringsle-

den en journalisten zit snor; die tussen politici (!) en journalisten is corrupt; enz. De ongeschreven maar overduidelijke regel van Van Nieuwenborgh is vooral een kat geen kat te noemen (in het beste geval: poes). Hij voegt meteen de daad bij het woord en ontbindt zijn duivels tegen een aantal collega's die hij niet bij naam noemt maar waarvan hij weet dat elke lezer weet om wie het gaat. Een staalkaartje: „het lijdensverhaal van een BRT-collega die in Afghanistan even een frisse neus is gaan halen”; „een hoofdredacteur die door een politieman een scheut koffie op zijn jeanspantalon gemorst krijgt en roept „j'accuse”; „de zelfverdedering waarmee kranten in moeilijkheden over hun problemen praten” ...

De man was beter bovenaan in de gordijnen blijven hangen waar een andere (HUMO-) collega hem in gejaagd had.

Het zal wel toevallig zijn dat de drie overige essays resp. de eerste, tweede en zevende plaats innemen.

Marcel Janssens schrijft een prima artikel, „Woord en Beeld”, dat de grote verdienste heeft alles nog eens op een rijtje te zetten en doet dit doorspekt met veel faits divers, citaten en randbemerkingen die hier wél ter zake doen. Origineel en beslist de moeite om verder uit te werken, vond ik de thesis dat het boek niet alleen moet inleveren aan de beeldbuis maar ook aan tijdschriften. Met name culturele supplementen en boekenbijdragen doen het goed tegenwoordig. Dit zou afbreuk doen aan de eeuwige klaagzang: „er wordt niet meer gelezen”.

Janssens pleit tenslotte voor een positieve aanpak van de leescultuur en een kritische aanpak van de beeldcultuur. Deze tendens zet zich voort in de artikels van Neutjens en Arts.

In „De verdomhoek van het boek” (jammer genoeg erg kort) beweert Clem Neutjens dat het Woord door de tweestrijd met het Beeld juist een nieuwe veerkracht moet (kunnen) vinden. Dit kan dan vooral door een optimale materiële situatie voor het boek te creëren: leenrecht, fotocopierecht, vaste boekenprijs, schrijversstatuut.

Herwig Arts beweegt zich in zijn artikel „De mens in de media-explosie” in het gezelschap van McLuhan, Laing en Postman. Onthouden uit dit erg humanistisch essay: de fragmenten over media als verlengingsmiddel van de mens; hoeveel groter de werkelijkheid is in vergelijking met de getoonde werkelijkheid; TV als fast food en de achteruitgang van de fantasie.

Samenvattend kom ik tot de volgende slot conclusie: de artikels van Janssens, Neutjens en Arts en het historisch overzicht van Van Liempt zijn zowel inhoudelijk als vormelijk zeer goed geschikt voor gebruik in de hoogste klassen van het A.S.O. Sommige fragmenten zijn inhoudelijk interessant voor medialessen voor een ruimer publiek. De artikels van D'hulst en Rogiers zijn leesbaar en geven stof tot nadenken maar slagen er niet in een logische overgang te maken van objectieve uitgangspunten naar een subjectieve, politieke stellingname.

Walter De Hert, Verbondstraat 90, 2000 Antwerpen